

میزگرد ارکان پویایی برنامه‌های ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش آموزان

دکتر آناهیتا تاشک، ملیکا علیمرادی

دومین کنفرانس علمی پژوهشی ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش آموزان شهر تهران

اعضای این میزگرد معاون پرورشی و فرهنگی شهر تهران، رئیس، کارشناس مسئول و کارشناس اداره مشاوره تربیتی و تحصیلی تهران، رئیس مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی توحید، مسئولان کارشناسی مشاوره مناطق ۵ و ۱۲، رئیس آموزش و پرورش منطقه ۱۴، عضو تخصصی هسته مشاوره منطقه ۱۵ و مدیر و مشاور مدرسه منطقه ۱۴ بودند.

ارکان و پیشبرد برنامه‌های سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش آموزان مناطق شهر تهران بود.

● آقای رحمانی، رئیس اداره مشاوره تربیتی و تحصیلی توضیح داد که در پیشبرد راهبرد ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان چهار رکن مؤثرند؛ «رکن اول کمیته سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی (با مسئولیت مدیر و اعضای شورای معاونان منطقه)، رکن دوم شورای معاونت پرورشی منطقه، رکن سوم کارشناسی مشاوره و اتاق فکر هسته مشاوره، مدیران و مشاوران مدارس (به‌عنوان یکی از بازوان علمی کاربردی طرح در سطح منطقه) و رکن چهارم شورای آموزشی و پرورشی و ارکان دانش‌آموزی مدارس است.» با نظر به کارکردهای ارکان مذکور، برنامه‌های عملیاتی در سه سطح مسئولان، کارشناسان مناطق، نیروهای انسانی مدارس، دانش‌آموزان و اولیا قابل اجراست. بدین منظور برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های علمی پژوهشی در مناطق ۱۹ گانه تهران مورد توجه قرار گرفته و منتخبی از پروژه‌های اثربخش

در راستای راهبرد «ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان» اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران و به‌پشتوانه برنامه‌محوری کارشناسی‌های مشاوره مناطق و پروژه‌های اقدام‌پژوهی انجام شده توسط اعضای هسته‌های مشاوره و مشاوران مدارس شهر تهران، دومین کنفرانس علمی پژوهشی ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان شهر تهران در تاریخ هشتم دی‌ماه ۱۳۹۳ در تالار فرهنگ برگزار شد.

● در اولین برنامه این کنفرانس برگزاری «دومین میزگرد ارکان پویایی برنامه‌های ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان» با حضور نمایندگان از ارکان ارتقای سلامت دانش‌آموزان مناطق شهر تهران و سردبیر و مدیر داخلی مجله رشد مشاور مدرسه بود. این میزگرد با هدف تعامل بیشتر، گفت‌وگو و اطلاع‌رسانی درباره برنامه‌های خدمات روان‌شناختی، اقدام‌پژوهی‌های انجام شده، نحوه سازمان‌دهی

نیز شناسایی شده است.

● خانم هادیان، رئیس مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی توحید درباره سلامت روان گفت: «در طرح سلامت روان باید رویکردی متفاوت با برنامه‌های جاری و رایج را پیش ببریم. در این رویکرد دیدگاه بایستی کاملاً علمی باشد. لذا تمام هدف توانمند ساختن نیروهای حوزه مشاوره و حسن استفاده از مهارت‌های علمی کاربردی و خدمات این نیروهاست.» وی اضافه کرد: «مرحله اول پیشبرد راهبرد ارتقای سلامت دانش‌آموزان شناسایی و غربالگری است. هدف عملیاتی بعدی جلب مشارکت و مشاوران درگیر کردن آن‌ها در فرایند کاملاً علمی مسئله‌یابی، مشاهده، مصاحبه، آزمون علمی و استاندارد است. برنامه‌های عملیاتی طرح جدید باید به‌صورت مستمر پایش و تقویت شود و نقاط اصلاحی شناسایی گردد و بهبود یابد و در سطوح اداری، منطقه‌ای و مدرسه نیز به دقت پیگیری و حمایت شود.»

● آقای دکتر ابوطالبی، معاون پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش شهر تهران، ضمن خوشامدگویی به حضار تأکید کرد که رویکرد جدید در امور تربیتی، پژوهش‌محور است. اگر قرار است طرحی اجرایی شود باید ابتدا بررسی و ارزیابی گردد و بعد از آن هم فرصت دفاع وجود داشته باشد. یکی از بخش‌های مهم طراحی و برنامه‌ریزی، کار کارشناسی تربیتی و ارزیابی تربیتی و تحصیلی است که تربیت تحصیلی را به‌عنوان اولویت مدنظر قرار می‌دهد. برای نمونه، با همکاری کارشناسان اداره مشاوره تربیتی و تحصیلی، کارشناسان مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی توحید و بقیه دست‌اندرکاران این برنامه علمی پژوهشی صورت گرفته و گزارش نتایج آزمون‌های مشاوره‌ای مبنای مسئله‌یابی درباره وضعیت سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان شده است.

در سایر بخش‌های معاونت پرورشی نیز نتایج پژوهش مبنای عمل است تا براساس آن برنامه‌ریزی صورت گیرد و در مرحله بعد سیاست‌گذاری شود. یعنی طرح مسئله، تهیه اصول و بعد برنامه‌ریزی است که مدیر مدرسه این فرایند را طراحی می‌کند. در معاونت پژوهشی، هم طرح منشور تربیتی و هم طرح طراوت حضور در حال اجرا هستند. رویکرد کاری هر پنج اداره حوزه معاونت پرورشی و فرهنگی باید علمی باشد.»

● خانم اجاقی، رئیس آموزش و پرورش منطقه ۱۴ نیز در این میزگرد گفت: «تربیت امری تخصصی است. لذا بایستی بهره‌مندی از توانمندی‌های علمی کاربردی مشاور به‌عنوان همکار، راهنما و تسهیل‌کننده ارتباط درون مدرسه و تقویت ارتباطات بین اولیا و کادر مدرسه مد نظر مدیران مدارس باشد. من به‌عنوان مسئول کمیته ارتقای سلامت روانی، رفتاری

و اجتماعی دانش‌آموزان منطقه ۱۴ توجه به گزارش‌های نیم‌رخ روانی- رفتاری دانش‌آموزان مدارس، تقویت مشارکت و ایفای نقش معاونان و کارشناسان را در اجرای برنامه‌های مهارت‌افزایی دانش‌آموزان ضروری می‌دانم. در این راستا نباید سلیقه‌ای و مقطعی عمل کرد. می‌بایست مأموریت‌های ویژه هر یک از معاونت‌های منطقه تعریف شود و برنامه‌های علمی کاربردی کارشناسان، مدیران و مشاوران مدارس را مورد حمایت جدی و مستمر کمیته ارتقای سلامت منطقه قرار دهد.

● در ادامه خانم اصلان صفت، مدیر دبیرستان فاطمه زهرا (س) منطقه ۱۴ گفت: «مشاور به‌عنوان بازوی مدیر باید در کنار او قرار گیرد. مشاور نقش پیشگیری‌کننده و هدایت‌کننده دارد و این نقش‌ها بر اساس اعتمادهای متقابل شکل می‌گیرد. اینکه مشاور چگونه مهارت‌ها را آموزش ببیند و چگونه دانش‌آموزان و سایر نیروهای اجرایی مدرسه را آموزش دهد، مهم است. همچنین مشاور باید پیگیر پیشبرد برنامه‌های توانمندسازی دانش‌آموزان باشد. بهره‌مندی از شناخت دقیق و واقع‌بینانه دانش‌آموزان و همکاران برای ایجاد و تقویت ارتباطات از دیگر نقش‌های مؤثر مشاوران در بهبود کارکردهای تربیتی و تحصیلی مدارس است.»

● خانم فضایی، مشاور دبیرستان فاطمه زهرا (س)، در ادامه می‌زگرد افزود: «بهتر است به تعامل مسئول منطقه، مدیران و مشاوران به‌عنوان اعضای یک گروه کاری تخصصی نگاه ویژه‌ای شود و روابط اطمینان‌بخش و امیدوارکننده‌ای در فضای مدرسه گسترش یابد تا بتوانیم به‌موقع به مسایل و مشکلات دانش‌آموزان رسیدگی کنیم و شرایط بهبود وضعیت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان را فراهم آوریم و ثبات بخشیم.»

● خانم بیگلری، کارشناس مسئول اداره مشاوره تربیتی تحصیلی، اعلام کرد که اداره مشاوره و مشاوران در دو بعد تحصیلی و روان‌شناختی نقش راهبری، سازمان‌دهی و پیشبرد برنامه‌های عملیاتی را ایفا و خدمات دانش‌آموزان محور در قالب راهنمایی و مشاوره ارائه می‌کند. خلأ نسبی در برنامه جامع در حیطه بهداشت روان دانش‌آموزان مخصوصاً در شهر تهران وجود دارد. مسائل تحصیلی و سلامت روان را می‌بایست توأمان مورد بررسی قرار داد. هدف اصلی این است که گروه نیروهای اجرایی مدرسه را سازمان‌دهی و اثربخشی آنان را در بهبود وضعیت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان تقویت کنیم. ضروری است تا بر اساس رویکرد سیستمی، فرهنگ کار گروهی توسعه یابد و زمینه هم‌افزایی کارشناسی‌های بهداشت، سلامت و... که در این امر مسئولیت دارند- فراهم شود. بر این اساس، بایستی مشارکت سایر ادارات و کارشناسی‌های متناظر مشاوره مناطق در برنامه‌ها و پروژه‌های بهبود و

تقویت سلامت روان دانش‌آموزان افزایش یابد و برنامه‌هایی در همراهی با گروه اجرایی مدرسه ارائه شود و به اجرا درآید. آموزش‌وپرورش دانش‌آموز را نه فقط برای دکتر و مهندس شدن بلکه برای زندگی آینده آماده می‌کند. بنابراین، حسن اجرای برنامه‌های بهداشت روان باید در اولویت کاری رؤسا، معاونت‌های مناطق و مدیران مدارس قرار گیرد. متأسفانه سرمایه‌گذاری‌های برنامه‌ای و مالی در این راستا خیلی کمتر از ضرورت‌ها و فوریت‌هاست.

● آقای تورانی، کارشناس مشاوره تربیتی و تحصیلی درباره «راهبرد ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان مناطق شهر تهران»، «نحوه سازمان‌دهی و پویاسازی ارکان چهارگانه در سطوح مناطق و فعالیت‌های مشاوره‌ای دانش‌آموزمحور در مدارس»، رویکردهای مدرسه‌محور اداره مشاوره تربیتی و تحصیلی، اهتمام کارشناسی‌های مشاوره مناطق به تقویت مشارکت و کارگروهی اعضای هسته، مدیران و مشاوران مدارس در فعالیت‌های دانش‌آموزمحور، توسعه خط‌مشی برنامه‌مداری و پروژه‌محوری هسته‌های مشاوره، چگونگی راهبری، افزایش کارآمدی و پویایی ارکان ارتقای سلامت دانش‌آموزان مناطق و «اهداف عملیاتی و محورهای برنامه دومین کنفرانس علمی‌پژوهشی سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان شهر تهران» توضیحاتی داد.

● آقای نظامی، کارشناس مشاوره، برای هماهنگی در نقش‌های مختلف راهنمایی و مشاوره دانش‌آموزان پیشنهادهای خود را مطرح کرد. از نظر ایشان تقویت هماهنگی اجرایی در ارکان منطقه‌ای، گسترش برنامه‌های ارتقای سلامت دانش‌آموزان، پایش پیشرفت و مشارکت درون‌بخشی و بین‌بخشی لازمه تعالی راهبرد مذکور و برنامه‌های عملیاتی مدرسه‌محور و دانش‌آموزمحور است. باید اتاق‌های فکر کارشناسی‌های آموزشی و پرورشی نظیر اتاق فکر هسته مشاوره، مدیران و مشاوران فعال شوند و نظیر ایفای نقش مسئول کارشناسی مشاوره در اجرای راهبرد مذکور، مدیریت اتاق‌های فکر توسط کارشناس مسئولان آموزشی و پرورشی مناطق اعمال شود. اتاق فکر هسته، مدیران و مشاوران با توجه به رویکرد پروژه‌محوری و بر اساس کارکردهای مورد انتظار باید نقش حرفه‌ای خود را در پیشبرد برنامه‌ها و پروژه‌های ارتقای سلامت دانش‌آموزان مدارس بیشتر از قبل ایفا کنند.

● مشاور منطقه ۱۵، آقای مهدوی راد، ضمن تأکید بر نقش کارگروه‌های تخصصی مشاوره و برنامه‌های پژوهش‌محور گفت: «در مدرسه هر حرکت و تغییری را باید از مدیر شروع کنیم. در شعار دانش‌آموز را محور می‌دانیم، در حالی که نقش اصلی را

مدیر و بعد مشاور بر عهده دارد. برنامه سلامت روان سلیقه‌ای نیست و باید هماهنگ و مبتنی بر مشارکت فعال نیروهای اجرایی مدارس و برنامه‌محور باشد. اتکای صرف به فعالیت مشاور به تنهایی نمی‌تواند به‌طور کامل نتیجه‌بخش باشد. باید مدیران مدارس را آماده کنیم تا برای پذیرش مسئولیت‌ها و تحرك جمعی در ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان فعالیت کنند. باید در شیوه‌های آموزشی روش‌های مهارت‌افزایی، توانمندسازی دانش‌آموزان و اقدامات پیشگیرانه مطرح باشد. لازم است روش کاری همه مشاوران مدارس منطقه هماهنگ باشد و منطبق بر روش‌های مسئله‌یابی و حل مسئله پیش برود. بحث سلامت روان باید از مدیر، کادر اجرایی و آموزشی شروع شود تا در نهایت دانش‌آموزان مورد رسیدگی ویژه جمعی قرار گیرند آقای مهدوی راد همچنین بر نقش جلسات راهنمایی پروژه و توانمندسازی مشاوران مجری پروژه‌ها تأکید کرد و برنامه افزایش کیفیت پروژه‌های کاربردی دانش‌آموزمحور را به اجمال مطرح کرد. همچنین از مسئولان مجله رشد مشاور مدرسه خواست که به برنامه‌های پژوهشی و اقدام‌پژوهی‌های مشاوران اثربخش مناطق شهر تهران بیشتر پرداخته شود و ضمن تشویق مشاوران به داشتن برنامه کاری در راستای ارتقای سلامت روانی، رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان، مطالب لازم پایه‌ای و مهارتی مورد نیاز آنان تدوین و روزآمدسازی شود. او ارائه پرسش‌نامه آزمون‌های سه‌گانه مشاوره‌ای و تبیین نحوه کاربرد آن را نیز مفید ارزیابی کرد.

● در میزگرد با حضور استاد دکتر علی‌اصغر احمدی، آقای رحمانی در مورد اجرای طرح ارتقای سلامت روان طرح گزارش داد و دکتر احمدی نیز در مورد مستند کردن تجارب مشاوره‌ای مواردی را ذکر کرد. ایشان در بخشی از سخنان خود گفت: «برای بقای تجارب مشاوره‌ای و استفاده همه افراد در هر نقطه از کشور و در هر زمان بهتر است که هر سال مجموعه‌هایی از این تجارب یا نتایج پژوهش‌ها جمع‌آوری و چاپ شود.

● دکتر آناهیتا تاشک، مدیر داخلی مجله رشد آموزش مشاور مدرسه، نیز ضمن تشکر از دست‌اندرکاران برگزارگرایی، اعلام کرد که مجله در درجه اول به نام و برای مشاوران مدارس و سپس برای کادر مدارس است. بنابراین، مطالب آن را باید مشاوران آموزش‌وپرورش تهیه کنند تا پس از بررسی در نوبت چاپ در مجله قرار گیرند.

● در پایان، آقای دکتر طالبی ضمن جمع‌بندی صحبت‌ها بر برنامه‌ریزی علمی، نیازسنجی مخاطبان تأکید کرد و تشویق مشاوران مدارس برای همکاری و همراهی بیشتر با مجله رشد مشاور مدرسه را خواستار شد.